

**Досягнення діячів музичної культури на польських землях
на початку XX ст.**

Свинаренко Наталія Олександрівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства і мовної
підготовки іноземних громадян Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-8972-0025>

nsvinarenko2@gmail.com; Nataliia.Svynarenko@hneu.net

Актуальність. Початок XX ст. можна у Європі без перебільшення назвати періодом значних досягнень в галузі музичної культури, провідним вектором якого був модернізм. Велику європейську славу на той час мала творчість таких відомих польських музикантів – композиторів - М. Карновича, Л. Ружицького, А. Шелюто, К. Шимановського, Г. Фітельберга, музиканта - віртуоза І. Падеревського, скрипаля В. Кохановського, співачки Є. Бандровської – Турської та ін. А найбільшими центрами польської музичної культури того часу були Варшава, Львів. *Метою* даної роботи є характеристика діяльності найвідоміших діячів музичної польської культури на початку XX ст.

Основна частина. Польська культура початку XX ст. у багатьох її виявах була дуже важливим консолідуючим моментом у становленні процесу державотворення [1, С.309]. Однією з найвизначніших заходів польського музичного життя початку XX ст. стало створення першого професійного музичного співтовариства. У 1905 р. у Варшаві музикант Л. Ружицький разом зі своїми колегами - однодумцями К. Шимановським, Г.Фітельбергом, А. Шелюто організував «Видавничу спілку молодих польських композиторів», спрямовану на ознайомлення передової громадськості з кращими зразками нової польської музики, ознайомлення

з народними музичними традиціями краю. Пізніше ця спілка переіменувалася у «Молода Польща у музиці». Одним із перших заходів товариства був концерт, де виконувалися твори молодих композиторів, відбувся у Варшавській філармонії 2 лютого 1906 р. і був повторений 9 лютого. Пізніше, у 1927 р. у Польщі, у Варшаві, стали проводитися міжнародні конкурси піаністів. Інститут Фредеріка Шопена, створений у 1934 р., був надзвичайно престижним місцем консолідації найвидатніших представників музичної інтелігенції Польщі. Найкращими виконавцями творів Ф.Шопена були визнані у світі учні польського музиканта – віртуоза І. Падеревського.

К. Шимановський, один з найвпливовіших музикознавців та музикантів Польщі, був ректором Варшавської Музичної академії у 1930-1932 рр. Він багато робив за для підвищення професійного рівня молодих польських музикантів, їх становлення на сценах європейських міст, для популяризації тодішньої польської музики. У 1934 році уряд тодішньої Польської Республіки надзвичайно високо оцінив заслуги та нагородив на той час, уже колишнього ректора Варшавської Музичної академії Командорським Хрестом Ордена Відродження Польщі.

Ще у листопаді 1906 р. К. Шимановський побував у Львові, найбільшому місті Галичини, де познайомився та зумів установити контакти з видатними представниками місцевої музичної громадськості. На той час там уже діяли три театри, у яких поряд з драматичними виставами ставились опери, працювали Львівська філармонія (1902) та український Вищий Музичний Інститут (1903). Львів, як центр польської культури, підтримував постійні контакти з Віднем – тодішнім музичним центром Європи, іншими великими містами Австрії та сусідніх європейських держав - там можна було почути і побачити всесвітньо відомих музикантів. Так, у Львові довгі роки давали концерти музиканти різних національностей – відомі свого часу диригенти іспанець А. Рібера, чех Л. Челянський, італійці Ф. Брунетто і Ф. Спетріно, та ін. Як гастролери, у той

час, у Львові диригували всесвітньо відомі музиканти В.Земанек, Г. Малер, Р. Леонкавалло, А. Родзінські, З. Бірнбаум, Р. Штраус і ін.

Вагомий внесок у розвиток музичної культури, популяризацію диригентського виконавства і підготовку кадрів у Львові зробили видатні музичні діячі та педагоги Й. Рукгабер, Б.Вольфсталь, Й.Лерер, А.Родзінський, К. Мікулі, М.Солтис та А. Солтис, З.Гужинські, Є. Бояновські, Г. Ярецький та ін. У 20-их рр. ХХ століття з'явилося нове молоде покоління симфонічних диригентів, які розпочинали навчання у львівських музичних навчальних закладах, а закінчували диригентську освіту у престижних музичних академіях європейських міст Праги, Берліна, Кракова: Я.Барнич, М. Гайворонський, А. Рудницький, М. Колесса, Б. Пюрко, Л. Туркевич, скрипаль-диригент А. Должицький [2, С.176].

Окрім К. Шимановського, М. Солтис був одним із найвпливовіших представників музичної польської еліти початку ХХ ст. Ще у 1889 р. він керував та диригував Польським співочим товариством «Ехо-Матір», пізніше – був артистичним директором Співочого товариства «Лютня-Матір», диригував також рядом інших львівських хорових колективів. Це був автор оперних, кантатно-ораторійних, симфонічних, фортепіанних і вокальних творів, хоровим та симфонічним диригентом і музичним діячем, керівник Польського музичного товариства до 1929 р. [2, С.176]. До його постійного репертуару належали симфонічні твори Л.Бетховена, Й.Брамса, А.Брукнера, Й.Гайдна, М.Карловича, В.А.Моцарта, Р.Штрауса, та ін.

Не менш відомим у той час був і А.Солтис - визначний польський оперно-симфонічний і хоровий диригент, композитор симфонічної, хорової, камерної та вокальної музики, педагог, музикознавець, музичний діяч. У 1919 р. він працював професором Консерваторії Польського Музичного Товариства. Регулярно сприяв проведенню концертів чеської, румунської, російської, угорської, словацької музики. Адама Солтиса у той час вважали центральною постаттю тогочасного музичного життя Львова. Дуже важливими у професійній діяльності А.Солтиса були 1925-1939 рр.,

коли він керував оркестрами і хорами Польського Музичного Товариства і Консерваторії, симфонічним оркестром створеної ним у 1921 р. «Польської спілки музикантів», оркестром Львівської філармонії [2, С.176].

Даючи характеристику польського музичного життя початку ХХ ст., аналізуючи роль Варшави і Львова у ньому, варто згадати і нашу славетну українську оперну співачку Соломію Крушельницьку. У сучасному львівському академічному драматичному театрі ще у 1893 р. вона дебютувала, а з часом талантом знаменитої українки, її співом захоплювалися мільйони шанувальників по всьому світу. На той період вона продовжила навчання у Італії, активно гастролювала найбільшими європейськими містами, де мала шалену популярність. І Львів на початку ХХ ст. у її житті не мав значної ролі, але згодом, всесвітньо відома співачка для своїх близьких родичів придбала будинок у цьому прекрасному місті, періодично приїздила до них, активно комунікувала з музичною інтелігенцією краю.

Висновки. Польська музична культура на початку ХХ ст. розвивалася бурхливо, в т.ч. і на багатій спадщині геніальних творів Фредеріка Шопена. Надзвичайно важливими постатями польського музичного життя тієї епохи слід назвати таких представників польської музичної еліти - К.Шимановського, Л. Ружицького, М.Солтиса, А. Солтиса. Польща зайняла чільне місце у європейській музичній культурній спадщині, великими центрами польського музичного життя того часу були міста Варшава і Львів. Важко не помітити і таку рису музичного життя краю як поліетнічність (популярні серед населення концерти чеської, української, румунської, російської, угорської та славацької музики), характерну польській музичній культурі початку ХХ ст.

Література:

1. Свинаренко Н.О. Польсько-українська співпраця на основі освітніх, культурних, економічних здобутків: проблеми і перспективи // Multidimensionality of Ukrainian-Polish cooperation: genesis, particularities

and prospects : Scientific monograph [science eds. T. Astramovich-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach]. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С. 302-315.

2. Вербицька П.В., Хома І.Я. Історія української культури: європейський контекст. Львів: Львівська політехніка, 2015. С.176.